

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
1 August st. v.
13 August st. n.

Este în fie-care duminică.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 31.

ANUL XVIII.
1882.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$,
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 25 lei.

În stupină.

Omul.

— Din Poveștile Peleşului. —

Un munte, care se numește „Omul”. Este ore muntele atât de mic s'eu fost a omul atât de mare, de s'a numit muntele după dînsul? Ce a fost ore omul acela? Fost'a el un erou mare, care s'a bătut în bătălie? Fost'a el un pustnic, care trăia în locuri sălbatice? Fost'a el un hoț mare al căruia nume nimeni nu îndrăzniă să-l pronunție? Fost'a el un împărat, de care se cutremurau împărățiile?

Omul! lăta-i istoria.

Fost'a odată un tinăr, care eră însuflețit de dorința de a face fapte bune și frumoase. Nimic nu i se părea nici pră mare, nici pră vitejesc, nici pră bun, ce nu ar fi putut singur face. El își iubiă țera ca pe logodnica sa. El da săracilor ori unde putea. El servia femeilor, săracilor ca și bogaților. El ocrotia pe cei slabi. Mai toate aceste se păreau pră puține, cu mult pră puține pentru a linișci inima lui cea infocată. Căci, de câte ori el vedea nevoi și supărări, ură și minciună, de atâtea ori el credea, că traiul lui cel pămîntesc eră netrebuincios, căci ceea ce el doria eră să dăruiescă omenilor fericirea.

Muma lui eră o împărătesă bună, pe care toți o cinstiau ca pe o sfântă. Ea avea darul de a vindeca bolnavii, cînd punea mîinile pe dînsii. De aproape și de departe curgeau bolnavii la dînsa ca să-i vindece. De aceea și ea a fost mult prigonită și vrășmășită, ba cei răi au mers pînă a o cleveți la împărat, încît nu i se mai permise de a vindeca pe cei ce alergau la dînsa, și în fine fu chiar isgonită dela curte. Buna împărătesă se retrase însă în munți, și fiind că tot poporul alergă după dînsa, ea vindeca, și în esil fiind, mii de bolnavi. În cîrînd însă, ea se simți de tot obosită, mai mult de durerea ei cea mare, decît de multă muncă și se puse să mîră. Bolnavii însă veniau și la sicriul ei pentru a se atinge de dînsul și a află astfel vindecarea. Nu i se dăduse voie să ia cu dînsa pe unicul ei fiu. Însă acesta se furișase pe ascuns și ședea ore întregi lîngă dînsa, sorbindu-i de pe buze vorbele care curgeau ca mierea. El se uită la mîinile ei cele frumoase, cînd dăruia putere și vindecare.

— Cînd vindeci mamă, faci tu ore pe omeni mai buni? — întrebă el cîte odată.

— E mai ușor a fi bun cînd e cineva sănătos: răspundea ea, desmerdînd capul frumosului băiat.

— Eu însă sînt sănătos și tot nu sînt bun, — dicea el cu tristeță.

— Nu se face cineva bun de odată! Și acesta se învăță, băiate!

Astfel vorbea gura cea dulce, care se închidea acum pentru totdeauna. Băiatul însă se asvîrli la pămînt lîngă trupul neînsuflețit al mamei lui.

— Ah! nu pot trăi! nu mai pot trăi fără mămășora mea! — strigă el plîngînd.

— Mamă, mămăuță! trezește-te! Fă-mi inima sănătoasă, căci tare me dore! o mamă!

Omenii sta toți în tăcere împrejurul trupului neînsuflețit al mamei, împrejurul fiului care plîngea, căci nimeni nu putea să aducă o vorbă de mîngăiere. Ce-i ajuta însă lui, că toți plîngeau cu dînsul? Ce-i făcea că un popor întreg venia după sicriu și îngropă în sinul pămîntului pe binefăcătoarea lor? El simția numai o singură durere care-i rumpea inima și sufletul, și de a cărui grăză chiar cerul, noptea și sora înălbase. El rămăsese acum singur singurel în lumea cea mare, din care i se luase mama. El dispărură dela mormîntul ei.

— Lăsa-se de sîmă. Toți îl aușise cum sus-

— veduse asvîrlind la o parte sapa,

cu care el asvîrlise pămînt în grăpă. De odată se făcu nevădut.

Împăratul trimise omeni în unghiurile cele mai departate ale împărăției; însă feciorul și moștenitorul se făcuse nevădut, par că-l înghițise pămîntul. Nime nu șia de un pusnic, care-și scosese numele, că a murit și care eră ascuns în peșcerile Buceciului. Numai una singură șia de dînsul. Acesta eră amica lui și ea i trimise pe feciorul seu, cînd eră să nu mai fie.

Cu cuvintele aceste: „Învăță-me să fiu bun!” intră băiatul cel orfan la pusnic, se asvîrli la pămînt în unghiul cel mai întunecos al peșcerii și plînsa mai multe ore, de credea că i se vor sfîrși ochii și inima. Moșnegul nu dicea nimic. Măna-i uscată trecea numai peste fața cea sbîrcită și peste barbă. El clipia cu genele sale cele grele, și-și înghiția lacrimile care-i veniau în ochi.

În sfîrșit el dișe:

— Emanuil, fîtu meu, fii ca dînsa atunci vei fi bun.

— Însă ea nu avea o inimă atât de ardetore, de sălbatică, de neliniștită ca a mea.

— Știi ore acesta atât de bine! cine-ți a diș că ea nu a fost odată precum ești și tu acum?

— Ca mine! acesta nu e cu puțință!

— Din ea eșia o putere mare, și în tinerețe puterea e neliniștită. Tu nu știi cum ea a suferit!

— Oh! nici odată ca mine!

— Oh băiete, băiete! Pentru antaia-și dată te încercă suferința și tu crești că nimic nu se pôte asemăna cu durerea ta. Tu cugeți în acest moment numai la tine. Acesta nu o făcea ea nici odată!

— Dar la cine să me gîndesc! Nu mai auz pe nime în lume!

— La cine!

Pusnicul i arătă valea, și de odată începură a trece imaginile tuturor suferințelor, tuturor durerilor, ascunse de pe pămînt: orbi, schiopi, săraci, robi, nevoiași, bolnavi, femei și copii, cari plîngeau. Ziua și noptea ei neconținut curgeau și nu se mai sfîrșiau. De trei ori a răsărit sora, de trei a apus, de trei ori luna, și ființele cele palide tot treceau. Emanuil se uită neclintit spre vale și nu vorbea o singură vorbă. Atunci pusnicul puse mîna pe ochii cei osteniți ai tinărului de se închiseră. Pe urmă-l luă în brațe, îl duse în lăuntrul peșcerii, i dete lapte de bîut și-l lăsa de dormi, pînă ce se trezi după două zile, voios și întărit.

— Știi tu acum, pentru cine ai să trăiești? — îl întrebă pusnicul.

— Dar, — dișe tinărul ca în somn, — am avut un vis forte minunat: mi se părea, că am cutreerat totă lumea.

— Acum, du-te, și servește. Nimene nu te va cunoște. Cînd vei avea nevoie de mine, atunci culcă-te numai cu gîndul la mama ta și îndată voui fi la tine. Însă să te păzești, să nu faci vre-o faptă rea. Într'o clipelă va dispăre atunci imaginea mamei tale, și nu vei mai pute află calea, care vine la mine.

Emanuil dete mîi de promisiuni sincere și sfinte, își luă ziua bună dela pusnic și se cobori în vale, pentru a se pune la un stăpîn. El nu merse mult și întâlni o lemea bătrână, care țara după sine o sarcină de crăci și câteva alte sarcini și eră mai mîrtă de ostenelă. Ea se opriă adese pentru a-și luă suflet. Ea se uită cu ochi răi la tinărul cel frumos, care se apropiă de dînsa cu semne amicale și o rugă cu vorbe bune, să-i dea voie să-i ajute, căci va purtă el sarcina ori cît de departe va. — „Dar e grea și calea-i lungă!” — „Atunci trebuie să-ți ajut cu atât mai mult”, — răspunse Emanuil cu dulceață, luă toate sarcinile pe spi-

nare, și o întinse atât de iute înainte, încât bătrâna de abia putea să-î urmeze. Ei au mers astfel până în seară, până ce ajuns-au la un bordeiu mic. Emanuil puse acolo sarcinile la pământ, își luă ziua bună și voia să se ducă. Dar femeia cea bătrână se uită la dânsul cu ochi pătrundători și-i dîse :

— Și tu vrei să te duci de aci, fără să-ți iai plata cuvenită? unde ai să șezi noaptea?

Emanuil arătă cu mâna spre pământ.

— De loc de odihnă e bogăție mare în acesta lume, — răspunse el surîdînd.

— Nu, fiule. Astfel nu a fost socotela noastră. Să te odihnești în bordeiul meu și să iai de mâncare și de beut, căci am destul pentru doi.

— Ea-l ospetă cu amicie și-l întrebă de unde vine și unde se duce.

— Vîu din singurătate, — dîse Emanuil, — și caut o slujbă.

— Și ce simbrie ceri tu?

— Eu? nici una!

Ea-i făcu patul și el dormi liniștit toată noaptea. Când se umedi de ziua, el voi să se ducă pe tăcute, pentru a nu trezi pe bătrâna. Dar ea se sculase de mult și pregătise pentru dânsul ce-va lapte și pâne. Emanuil stă plin de rușine înaintea ei. Ea însă vorbi : la binele de unde poți și cum poți, chiar când ar fi numai un pătrar de oră de somn. Și fără simbrie nu vroi să te duci dela mine. Vei găsi în calea ta destulă ingratitude. Îți dăruiesc dar ție darul — ca tot binele ce-l faci altuia să ți-l faci ție însu-ți, ori-ți vor mulțami ceilalți ori nu, acesta tot una se fie. Ier și răul care-l vei face celorlalți, să fie făcut ca și cum ți l'ai face ție însu-ți, se vor mânia ceilalți în contra ta ori nu. Gîndește-te la aceste, fiule!"

Emanuil se gîndi la acest dar și-l găsi estraordinar. El nu șcia, decă trebuia să se bucure de dânsul, dar el mulțami bătrânei și se luă pe drum înainte.

Mergînd astfel el a dat peste un om, care zăcea jos ca mort. Picase de pe o stîncă și trupul i eră sdrobit. Avea în sine numai atîta viață, de putea să se vae.

— Copila mea! Bieta mea copilă.

Emanuil îl rădica încet și-l duse acasă. Eră cam departe și se părea că e și mai departe, atît eră sarcina de grea, pe care o purtă. Pe pragul ușei sta feta cea mai frumoasă, ce a vîdut el vre-odată. Ea nu eră de tot copilă, dar nici nu eră încă feta. Ea avea ochi mari, închiși și plini de visuri. Părul ei, negru ca pîna corbului, se lipia de capul ei cel fin. Ea rădica brațul cel gingaș și strigă :

— Tată! — și se făcu palidă ca cîra și albă ca varul de pe pîreții cîsuței, în care locuia.

— Nu e nimic, — dîse Emanuil pentru a o liniși. El e numai ceva rănit. Noi îl vom însănătoșa cîrînd.

— Rado, feta mea, — suspină rînitul, — decă voiu muri să nu plîngi, tu vei fi forte, forte fericită.

După aceste cuvinte bătrînul își perdî cunoștințele. Emanuil a ședut zile întregi la patul lui, nu se depărta de dânsul și-l căută ca și cum i-ar fi fiul cel mai credincios.

Rada cea mică i dă ascultare în toate par că i-ar fi fost frate. Ea speră, că vor pute scăpa pe tatăl ei, căci fără dânsul ea eră părăsită în lume, dîcea ea cu lacrimi în ochi. Ei ședeau amîndoi ziua și noaptea lângă bolnav. Cîte odată capul Radei pică pe perina tatălui ei și atunci ea adormia de ostenelă. Odată cînd dormia astfel, bolnavul își veni în fire, surinse mîna lui Emanuil și-i dîse încet de tot :

— Rada! — Tînerul dete din cap și strînse și el mîna cea slabă : ier bolnavul închise ochii pentru a

nu-i mai deschide. Emanuil înțelese, că el murise, însă nu se mișcă, pentru a nu strică somnul cel dulce al copilei, care eră să se trezescă pentru a se afundă într'o durere mare. El se puse a gîndi ce are să facă cu orfana.

— Déc' ar mai trăi mama! — gîndia el. Și cum se gîndea astfel, se întinse ostenit la pământ. Într'o clipelă el se află în peșcerea pusnicului, care-l primi cu aceste cuvinte :

— Ad' o aici la mine, voiu creșce-o pentru tine.

— Dar cum șcii toate! — întrebă Emanoil plin de mirare.

— Șciu toate cîte te privesc, căci mama ta, care te însoțeșce în toate căile tale, mi spune tot. Dă-mi copila și du-te de slujeșce mai departe.

Emanuil credea, că a fost numai un vis, căci o mișcare a Radei îl trezi.

— Tată! — strigă ea plină de grijă, cînd vîdî fața cea linișcită a mortului.

Apărătorul ei cel tîner o luă de mîna și-i dîse :

— El te-a lăsat mie și de acum înainte ești sora, ești feta mea. Și eu șciu un loc unde-ți va fi bine. Vrei să-mi urmezi mie?

— Unde vrei! — dîse copila plîngînd, — căci nu mai am nimic și pe nimeni în lume.

Ei îngropară pe tatăl și se puseră pe drum spre peșteră, mergînd mîna 'n mîna. Acolo au ajuns pe amurgite.

Emanuil simți mîna cea mică tremurînd într'a sa și rîcîndu-se.

— Nu te teme, — dîse el, — te duc la un om bun, bun de tot, care te va iubi.

Pusnicul se uită la Rada cu o ochire atît de blîndă, încât toată frica ei dispărî și peste puține momente ea vorbi cu el, plină de încredere.

Pusnicul trezi din somn pe Emanuil în umeditul dorilor cu aceste cuvinte :

— Cruță copilei noua despărțire. I voiu dîce ziua bună din parte-ți! Munca te așteptă în vale!

Emanuil asvîrli o privire în casă spre feta. Ea dormia și genele ei cele negre umbriau obrazii cei mici. Ea resuflă atît de ușor că nici nu se simția.

— Aș vré să rămîn aci! E atît de frumos! — dîse tînerul șoptînd.

Însé pusnicul îl împinse încet afară și-i răspunse :

— Fétul meu! Nu ai făcut încă nimic. Nu meriți încă să stai liniștit!

Emanuil se scoborî în vale și se întîlni cu un vechiu servitor al tată-séu, al împăratului, care însă nu-l mai recunoscî. Acesta eră ocupat, a clădi un bordeiu de nuele și de lut : ier femeia căută de căți-va copii mici.

— Ce faci aci! — dîse Emanuil, — care recunoscî îndată pe om, cu toate că fața lui eră schimbată de grigi și de nevoi, de se părea a fi cu dece ani mai bătrîn. El trebuî să se fie să nu strige la el „lie“, și astfel să se trădeze el singur.

— Nu eram înainte atît de sêrac precum me veđi acum. Am slujit mulți ani pe împăratul și am purtat în brațe pe fiu-séu. Dar acum m'a prigonit o stea rea, m'au dat afară dela curte și sînt pe drumuri cu femeia și cu copii.

— Dar de ce?

— Pentru că printșorul cel mic a fugit din curtea împărețescă și a luat câmpii, cine știe unde : ier toți acei, cari nu l'au putut găsi, au fost dați afară. Împăratului nici că i-a pîsat vre-odată de feciorul séu, cît timp acesta eră pe lângă dânsul. Acum se prebușeșce cerul că nu-l pôte vedé! Dar cîrîndu-l va uită, căci el se însoră ierăși și decă împărețesa cea nouă i

va da un fecior, atunci nici că se va mai gândi la celalalt. Dar noi, tot sërmani și nenorociți rămânem, cât vom trăi!

— Póte că sânt în stare sê-ți ajut.

— Tu! — și Ilie se uită la dînsul cu dispreț. Cum vrei sê m'ajuti? Cum te chiamă? Cine ești?

— Me chiamă Manuil, și voiu sê-ți slujesc. Șciu bine de grădinărie?

— Manuil! Emanuil eră numele prințisorului meu. Sê-l bată Dumpețeu, că m'a făcut atât de nenorocit! Și tu, ești numai un târâie-brâu, un 'mpușcă 'n lună, care nu-mi va aduce decât suferințe și nenorociri!

— Vei vedé! Poți sê me dai afară în ori ce óră vei voi, decă voiu fi o slugă rea.

— Vei mânca pânea copiilor mei și nu-mi vei fi de nici un folos!

— Cêrcă!

Ilie dete din umere. „În numele Domnului. Fie! Dar sê șci, târâie-brâu, că pentru cel mai mic lucru, de care te vei face vinovat, voiu fi fără milă*.

Điua nu ajunsese încă la capêtul ei, și Emanuil culesese ierburi, făcuse mămăligă, săpase o bucată de ogor. Eră lucru minunat, sê vedă cineva iutêla lui. El alergă în oraș și-și puse sucmanul zălog pentru a cumpêră păpușoi și o capră, pe care o aduse plin de bucurie în casa lui Ilie. Ce veselie printre copii și cum desmerdau ei pe Emanuil pentru aceste binfaceri. Însê Ilie se uită la el sborșit și necontentit nemulțămît. El nu spunea tinêrului nici un singur cuvênt blând și rareori i da destul de mâncat.

Numai când Emanuil i aducea aminte de starea lui de mai nainte, numai atunci Ilie se imblândia și vorbea de nu se mai sfîrșea de masa cea minunată a curții și de tôte fărâmiturile cele bune și mănóse, care picau pentru copii lui, de ómenii care se inchinau la dînsul ca la un om mare, ca sê-i anuncie mai iute, de împêratul care se uită la tôte cu neîncredere și cu nemulțămire și certă pe ai sêi cumplit la cea mai mică greșelă. Lui Emanuil i venia sê ridă, când gândia cum îl tratêză Ilie, cum îl numește târâie-brâu și cêrșitor, ocărându-l necontentit.

„Dar prințisorul, urmă Ilie, nici el nu eră mai bun decăt ceialalti, și el făcea tot soiul de nebunii și de lucruri neiertate, și decă îl amenințai că ai sê-l spui, de odată se făcea nevedut și se ducea la măsă în brațe, căci măsă-l strică cum strică mamele pe copii...“ — Aci Ilie se uită cu còda ochiului spre femeia lui — și care a fost isgonită de împêrat fiind că se purtă rêu și trăia tot cu ómeni proști.

La aceste cuvinte Emanuil tresări, par că-l mușcase un șerpe și de odată strigă:

— Minți! Ea a fost o sfântă.

Ilie se uită cu mirare spre tinêr și-l întrebă:

— Ce șci tu de dînsa Manuil?

— Eu? Eu? Am vêdut'o cum făcea pe bolnavi sănêtoși! Am...

— Ei și ce?

— Am vêdut, cum sêracii o iubiau de tare.

— Nici-un bine nu-ni a făcut ea și băiatul ei m'a bătut de me dore și astăzi; căci eu nu puteam sê-l bat, cum aș fi dorit și de spus nu voiam sê-l spun, ca sê nu-l pedepsescă rêu, precum eră lucrul rênduit. Acum mi pare rêu, căci el e cauza nenorocirii mele.

Unde Emanuil eră mai iubit, acesta eră la obor. Acolo ducea el legumele, ce cultivă pentru a le vinde și a aduce lui Ilie banii ce strîngea după dînsese. Cu-

rênd el făcuse atât de multe de le ducea în panere pe un asin. Într'o đî el aduse din têrg o vacă acasă.

Femeile și fetele i da flori, iêr copii strigau de departe:

— Manuil! Manuil! vino, ietă calul mi s'a rupt în dêuê! Capra e bolnavă! Mama are în și vré ca tu sê i-l vinđi, căci prinđi mai mult pe el! Surióra mea a picat și necontentit strigă se vie Manuil, căci tu ai făcut sănêtosă pe Sanda.

Astfel toți aveau nevoie de Manuil și el avea timp prê puțin, ceea ce supêră forte mult pe Ilie, care voia sê-l aibă numai pentru dînsul și nu voia sê fie și al altora. Dar Ilie mai avé și un prepus pe Emanuil: îl credea, că eră darnic cătră alții cu punga stăpânului, cu tôte că Manuil avea un ogor deosebit, pe care-l muncia pentru sine. Manuil descoperise căți-va sêraci, și devenise providența lor. Într'o cameră care eră atât de mică, încât de abia avea loc un pat îngust, zăcea o fêtă órbă și bolnavă. Ea picase de mai multe ori de își frânse brațele, ba chiar și un picior, și zăcea acum la pat. În pat ea torcea. Sora ei mergea peste đî la lucru, iêr sêra când se întorcea, bătea pe bieta bolnavă, căci n'a tors destul. Vaielele nenorocitei ființi atrăsese pe Emanuil. El certă tare pe sora cea fără inimă și dădú de mâncare la amêndoue fetele, dar nu eși din camera lor până ce nu vêdú cu ênșii ochii sei că și órba mîncase. Pe urmă eră o femeie nenorocită cu căți-va copii mici. Bărpatul ei eră în închisóre. Emanuil bătú de multe ori și tare la ușa ei, dar însêdar. Numai când đise că va duce vorbă despre densa bărbatului ei, ușa se deschise. Ea de abia putea sê se ție pe picioré. Băiatul ei cel mic ședea pe pae și într'un colț al camerei plângea o fêtă mică, pe când un copilaș cu ochii boldiți și cu feta inflăcărătă tușia necontentit. Lui Emanuil i se strînse inima la vederea unei miserii atât de mare: însê el nu punea însêdar piciorul pe pragul vre-unei uși. Și acolo el aducea pacea și bucuria, ca un ânger binefăcător și în curênd necurățenia și miseria se schimbară în sărăcie muncitóre și pe urmă într'o óre-care bunăstare. El aducea plante, care lecuiesc, și pe urmă đinlic la muncă, fiind că femeia se rușina sê se arête în lume. Unui om care părăsise după naulti ani închisóreă, și nu putea află de lucru, încât eră sê moră de fôme cu copiii lui, Emanuil i găsi de lucru și pânea de tôte đilele, căci vorba lui cea dulce linișcea indoielile tuturor.

(Finea va urmă.)

Carmen Sylva.

De trei đile...

De trei đile și una.

Nu-mi mai tace inima,
Ci tot plânge și se bate,
Ca un jad plin de pécate.

— Inimă, inima mea,
Ce șerpe mi-te-a mușcat?
Ce blăstêm te-a blăstemat.
Pacea lină ț'a prădat?

— Doi ochi negri peste fire,
Un sîn alb, buze subțire,
Graiul lin, un ris ușor,
O foia de bujor,
O copilă fără dor!

St. C.

Classicism, romanticism și naturalism.

— Studiu estetic. —

Sub acest titlu, mi am propus a arăta în trăsuri generale, punctele de mănecare, cărările și țintele, ce scriitorii lumii și-au luat în lucrările lor literare; diferitele faze, prin cari a trecut literatura sub influința timpului, a stărei culturale, a catastrofelor, mai ales însă sub înfrirea deosebiților genii, cari și-au apăsă personalitatea lor în literatură, ademenind generații viitoare.

Arătând idealele și modul de scriere a literaturilor de diferite secte și din deosebite timpuri, voi vorbi în general, cuprindând în observările mele, pe dramaturg, pe comedist, pe poetul liric și pe cel epic, Romanțier și Novelist, cu un cuvânt literatura așa numită frumoasă sau beletristică, care întrăgă are aceeași țință, adică propoveduirea adevărului cu mijlocul frumosului.

Tote au în vedere perfecționarea omenirii și ele numai în mijloce diferesc. Ici cōlea ca să arăt, cum timpuri anumite au direcțiuni anumite în artă peste tot, voi face mici comparațiuni între spiritul literaturii și între spiritul artelor plastice, a picturii, arhitecturii și sculpturii, observând ceea ce-mi stă în putere și în muzică.

Cel dintăiu, cel mai roditor și tot odată cel mai greu obiect al artelor e omul, tocmai fiind că densul e microcosmos; fiind că trupul lui cuprinde tot ce firea are mai frumos și mai ales. El are forma cea mai perfectă, și ochiului i întinde cele mai multe taine de aprofundat. Din cauza asta și din dragostea, ce omul are cătră semenii sei, trupul omenesc a fost totdeauna subiectul preferit al artelor plastice.

Cap-d'operele picturii și a sculpturii grecești și romane, a renașanței, și a artei moderne, sânt cap-d'opere de artă, numai fiind că au înfățișat frumos și adevărat trupul omenesc, cu toate tainele plastice și cu toate urmele, ce sufletul apasă în forma trupului.

După ce artelor plastice au de scop a decopii ori estrage din natură perfecțiunea trupului, îndestulându-se a scote la ivel pe statura ori fața lui un singur moment sufleteș: muzica și literatura frumoasă iau asupra lor înfățișarea sufletului cu toate pornirile lui, cuprindând în cadrul lor totă viața sufletească a omului.

Muzica exprimă în graiul armoniei porniri singur sufletești. Dorerea și veselia, melancolia și sburdălia, dorul și îndestulirea, pacea și sguduirile sufletești amorul și ura și tot atâtea sentimente tănuite în inima omului fac obiectul muzicii. Dacă ea le exprimă toate estea frumos și adevărat, atunci și-a ajuns perfecțiunea, nici un alt ambițiu muzica n'are și chiar de ar voi se reproduce mișcări din natură, d. e. trăsnet, durdul, vânt ori murmurul pârăului, sunet de clopot ori concert de codru, ea le reproduce estea cu mai puțină fidelitate cu mai puțin succes și armonie. Muzica e concertul sufletului omenesc, ier concertul naturii e frumos și își are caracterul dela propriile noastre porniri sufletești.

Literatura frumoasă în sfârșit cu nenumăratele ei mijloce de reproducere cu sunetele graiului omenesc, e în stare a arăta pe om sufleteș și trușeș, a-l pune în natură în care trăieșce a-l zugrăvi pe el și tot ce-l impresoră.

Ea prin urmare singură are darul de a se ridică peste toate artelor, a trata obiectele fie-căreia și a înțrece pe toate în esatitate și lățime. Omul însă e și pentru ea obiectul principal, în înfățișarea lui își caută perfecțiunea.

Dacă acum toate artelor emulăză întru înfățișarea omului, dacă cunoșcerea omului e obiectul nesfârșit al

artelor dela începutul lor și până vor esista, e natural că ele atērnă, se desvōltă, se schimbă și se perfecționează, după mēsură și modul în care ele înțeleg pe om. Ele își au marca lor de frumșetă și adevăr dela conceptul ce lumea are despre frumșetă realitatea și scopurile omului. Și fiind că științele sânt chieimate a scruta pe om mai adânc, urmăză fireșce că artele totdeauna au atērnat dela științe, s'au apropiat tot mai tare de ele și cine știe pōte într'o di vor sfârși cu cōtopirea lor totală una înr'alta.

Astfel cu desvōltarea științelor și artelor au primit direcțiunile acestora și se au desvōltat cu ele, și acesta desvōltare și atērnare a artelor de științe mi-am propus a o desfașură aci.

Șcim fie-care din esperința proprie că sufletul omenesc cu cât e mai gol, cu atăta e mai absent din sine, și cu cât e mai bogat cu atăta e mai retras în interiorul lui, și mai îndestulit cu traiul în și prin sine. De aici dicală lui Schopenhauer:

„În isolare își simte miserabilul totă ticăloșia, mărginitul goliciunea, și spiritul mare totă tăria sa. De aceea omul prost mai ușor rabdă pe alții decât pe sine, și de aici sociabilitatea lui.

„Der Adler fliegt allein, die Raben schaarenweise,

Gesellschaft braucht der Thor und Einsamkeit der Weise“.

Și tocmai fiind că sânt fōrte rari spiritele care se încerce măcar a se ocupă cu sine și a se cunoșce nemăgulit, de aceea tema „Cunoșceșce pe tine însu-ti“ e atât de grea de deslegat, de și a fost și a rămas tema de căpetenie a omului dela Adam până astăzi și de astăzi până la potopirea lumii prin venirea lui Antichrist.

Dacă e adevărat că omenimea în desvōltarea sa, trece prin deosebite vrăste ca și omul singuratic, că își are copilăria, junia, bărbăția și bătrănețele sale; atunci cu tot dreptul putem să ne folosim de următoarea asemănare.

Băiatul, până ce nu e în chiar de face un „Eu“, ori și după ce a venit la cunoșcinta de sine, încât să se potă deosebi de „tu“ și „el“ prima ochire o aruncă afară de sine în lumea largă, cu care e aplicat a face mai curând cunoșcintă decât cu sine.

Și dacă nici cele ce-l înconjură nu i îndestulesc fantasia lui aprinsă, atunci ese cu închipăirea din cerul celor lumeșci, — își scorneșce o hrană sufletească mai frumoasă, mai ideală, și cu atât mai plăcută și atrăgătoare, că nici odată nu o pōte dobândi. De aici aspirațiunile tinereșci, cari nici odată n'au să se realizeze.

Astfel omenimea la începutul desvōltării ei, neavând ochi pentru sine, se lasă hrănită sufleteșce de obiectele din afară. Din tot ceea ce-l impresoră, și ce-l pune mai mult în uimire pe om, își croieșce, per associationem idearum, ființe fantastice, cu daruri supra-omenesci, din cari apoi își închiagă credințele religioșe. Astfel cea dintăiu lucrare spirituală a omului e eșirea din lume, croirea unor ființe mai pe sus de puterile omenesci, cu daruri mai mari și mai perfecte ca ale omului.

Cea dintăiu lucrare a spiritului e crearea unei religii. Omenii cei mai de jos își au religiea lor, și gradățiunea de cultură a omului dela sēlbătăcie spre civilizațiune se pōte marcă fōrte bine după religiea ce și-au făcut în diferite rēstimpuri. La început omul s'a închinat dobitoșelor ori puterilor fizice mai pe sus de puterea lui, și pe încetul dumădeii omului au luat mai multe calități omenesci, după cum omenii au început a vedea și în sine calități de idealizat. Mai târdu Dșei s'au făcut numai după chipul și asemănarea

omului, cu virtuți, frumsețe, puteri și păcate mai potențiate însă.

La început Dzeii au fost mai mulți, intrupând fiecare o calitate sufletească ori trupescă. După ce omul a început a desprețui slăbiciunile trupului, cari i cădeau mai mult sub simțiri decât ale sufletului, a început a-și desbrăca ideile de trupul păcătos și a le zidi numai din calități sufletești nemateriale și cu totul scose de sub simțiri. Perfecțiunea acestor ideale său dumnezei au atârnat dela perfecțiunea mai mică ori mai mare, ce omul prin scrutare și cunoșcare de sine, și-a câștigat despre suflet.

Cu cât omul a cules din obiecte din afară și din comparațiunea lor, mai multe idei abstracte, cu atâta a început a le socoti și a le classa pe acestea ca unități predominitoare, ier obiectelor a le lua insualitatea, și a le scobori la simple vase în cari ideile abstracte își arată existența.

Virtutea, frumseța, adevărul, păcatul și slăbiciunile, cu un cuvânt toate ideile abstracte, au început a se despărți de om și de lume, a se idealisa tot mai tare, și a se despărți una de alta mai mult. Omul este o compoziție din diferite calități trupești și sufletești, el nu mai e un întreg de sine stătător. Omul e scos din lume, artiștii nu-l mai iau așa cum este, cu toate calitățile lui bune și rele la un loc, nu-l mai pun înră impregiurările din lume, nu-l mai lasă impresionat de tot ce-l înconjură, nu-l mai lasă în creșterea și în natura sa individuală. Omul singuratic pentru artiștii primi nu mai are valoare.

Ei își fac oameni prin abstracțiune. Își fac om bun și frumos, prin aceea că încarcă pe aceeași persoană tot ce a scos bun și frumos din toți indivizii, și-și fac oameni rei prin concentrarea tuturor calităților rele.

(Va urmă.)

Sylvio.

Nu-ți spun . . .

— După VÖRÖSMARTY. —

Nu-ți spun a mea iubire,
La ce mi-ar folosi?
Tu ne-ascultând cuvântu-mi,
Mai tare m'aș măhni!

Nu-ți spun a mea iubire,
Cuvinte nu găsesc,
Cei care-și spun simțirea
Prin vorbe, nu simțesc.

Ce-adâncă e durerea
În pieptul meu, nu-ți spun,
L'asă durerea grăpa
E locul cel mai bun.

M. Pompiliu.

Suveniri și notițe de călătorie.

(În Transilvania, România și Dobrogea.)

(Urmare.)

N'au loitre și leuce, ci corpul carului este compus întreg din o ladă în care nu încap decât numai un om în un rând. Turcii ședeau toți pe fundul acestei lădi, astfel încât nu mai pute ședea nimenea lângă ei. N'avurăm alt-ceva de făcut decât se ședem pe dungile laterale ale lăzii, cari pentru a ne fi mai neuitate nu erau cu margini întregi ci aveau niște tăieturi, ca să fie mai frumoase. Își pote închipui ori cine ce tortură

am suferit călătorind pe acest car și ședând pe acele dungile de scândură. Dar în urmă tot a fost bine căci am sosit în Măcin de timpuriu, erau 8³/₄ césuri.

Am descălecat la o cafenea, care eră mai cerceataă, și a cărei proprietar eră primar (ture). În timpul cât amicul meu și-a vizitat pacienții, am discutat mai mult cu acest ture carele șciă bine limba românească. Între altele mi-a descoperit cumcă lor le merge mai bine decând se află sub Români decât când erau sub turci. „Trăim cu toții în pace, sântem deplin mulțumiți, dările nu ne apasă, și cele ce sânt, sânt drepte la unul ca la altul, dreptate ni se face, legea ni se respectază. Ma ce e mai mult guvernul românesc ne ajută chiar și în de cele religioase. Cu ocasiunea resboiului, ambele noastre geară au suferit mult. Guvernul românesc ne a dat 5 mii franci ca să le putem repara“.

Mai târziu m'am informat despre aceste, și mi-s'a confirmat toate.

Măcinul are multe cafenele în care capeți cafea turească, rum și alte spirituose, cibucuri, nigrilele. M'a suprins mult când le-am aflat mai toate pline și jucând biliard. Mi s'a spus cumcă fie-care țeran ture, rentor-cându-se sêra dela lucru câmpului merge în cafenea pertru a bê o cafea, a fumă un cibuc său a jucă biliard.

La cină am făcut cunoștință cu mai mulți funcționari din Măcin între cari amintesc pe dl Tănăsescu comisar de poliție, dl Ironom șef telegrafic-postal, dl Radulescu funcționar telegrafo-poștal ș. a. cu cari mi-am petrecut foarte bine și dela cari am dus multe suveniri dulci.

XL.

A doua zi în zori de zi mi-am luat remas bun dela amicul dr. Crucean pentru a me rentorțe la Brăila. Însă voiam se recoltez și pe malul drept al Dunării. Mi s'a spus cumcă și dela Podbași pot sê trec Dunărea însă mai târziu după amêdi. Astfel am preferat a mai ierborisă pe delurile spre nord dela Măcin, pe malul canalului Măcin până la portul dela Podbași, de unde am trecut la Brăila, dicând Dobrogei un ultim adio până la revedere, însă nu șciu când.

Notez la acest loc cumcă timpul în care am făcut eu escursiunea este cel mai nenimerit. Întrêgă vegetațiunea cea mai interesantă este pe astă vreme fără flori (trecută). Cel mai potrivit timp de ierborisare la Măcin și cu deosebire pe munții Măcinului este luna lui maiu-juniu, după cum mi-a descoperit și dl Victor de Janka, renumitul florist oriental, carele a făcut mai multe escursiuni în Dobrogea, și pe care Academia română în considerarea meritelor sale botanistice l'a ales în sesiunea sa din astă primăveră împreună cu pe vestitul botanist dr. Kanitz profesor la universitatea din Cluș, de membru corespondent. Fac această amintire în privința timpului de ierborisat pentru orientarea acelor care ar voi sê facă esplorări botanice în aceste locuri avute în vegetațiuni.

Dar înainte de a povesti despre restul călătoriei mele dela Brăila înapoi până la Turda, iertă me iubite cetitorule se me oprese nițel aci pentru a vorbi ceva mai mult despre un rêu ce bântuie bieta Românie, despre un rêu ce încă și mai mult ne face se suferim noi cesti de peste Carpați, adeca despre ovreism, jidă-nism său decă voiți, semitism.

Dvostre ca și mine iubite cetitoare și iubiti cetitori șciți ce mare plagă este ovreismul pentru poporul nostru, veți fi șciind din informațiuni jurnalistice ce plagă sânt ovrei pentru România și în special pentru ținutul Moldovei. Veți fi șciind și aceea ce influență mare are acest nôm chiar și în cercurile diplomatice, veți fi

știind cât de bine sunt organizați, ce putere și influență mare desvîltă cunoscuta „Alliance Israelite Universelle”. Ensuși popoarele cele mai înaintate în cultură au început deja a cugeta asupra acestei primejdii, asupra acestor oameni cari prin instituțiile lor talmudistice, prin deprinderile lor neîndatinate la alte năruri, prin întreaga organizațiunea lor, amenință societatea. Mișcările antisemitice din Germania și în timpurile mai prospete chiar din Austro-Ungaria, persecuțiunile ovreilor din Rusia, sînt tot atâtea dovești cumcă societatea în adevăr se simțește amenințată. Ovreii dispun de cele mai mari puteri moderne, de bani și de presă. Nu se ivesce nicăiri o cauză jidovescă, fie aceea că de neînsemnată s'eu și numai fictivă, ca presa lor se nu pașescă cu o mare culezare intru apărare. Nu este un interes jidovesc pe care se nu-l apere banul și prin ban se nu-și câștige cele mai mari protecțiuni.

Inima tuturor din care emanăză toate aceste influențe, totă această putere, este societatea mai sus citată: „Alliance Israelite Universelle” ce-și are reședința în Paris, în fruntea căreia stă un comitet central compus din 23 membrii din Paris și 19 membrii din afară.

Eu am dorit de mult se cunosc mai de aproape această societate, însă nu am putut, nu mi-am putut procura de nicăire datele de lipsă. Întemplantarea însă mi-a descoperit un raport anual de pe anul 1879 ce l'am aflat la un amic în Brăila, carele de și este scurt, dară în multe privințe este foarte instructiv. Cred cumcă și ceilalții acestei reviste vor fi curioși, cum am fost și eu curios de a cunoșce cât de pe scurt această societate, de aceea cred că le voi face o plăcere, decă cu ajutorul acestui raport me voi ocupă mai de aproape de această societate.

XLI.

Broșura din chestiune poartă devisa: Israeliti sînt toți răspunzători unul pentru altul, și are 80 pagini, iar pe învîltoare sînt publicate statutele în 22 de paragrafi.

Letă și cuprinsul acelor statute:

Scopul All. Isr. Univ. este:

1. A influența pretutindenea pentru egalitatea și pentru progresul moral (?) al Jidovilor.

2. Aceluia, care este suferit în societate în calitate de Jidov, să i-se de un ajutor eficace.

3. A se da sprijin la ori ce scriere ce este menită de a produce aceste rezultate.

Tacsa de membru este minimă de 6 franci.

Societatea se administrează de un comitet central de cel puțin 40 membri cu reședința în Paris, apoi de alte comitete cercuale și locale.

Membrii se aleg pe 9 ani.

Comitetele cercuale și locale stau în corespondință cu cel central, înainteză raporturi și primesc însărcinări și împărtășiri asupra fie-cărui obiect care atinge interesele societății, adună subscripțiuni și înănteză toate tacele la comitetul central.

Comitetele cercuale și locale pot fi în toate părțile, se recere se fie numai 10 membri pentru a se putea constitui.

Acesta este pe scurt sumarul statutei acelei societăți care se estinde nu numai peste Europa dar și peste Asia, Africa și America, va se dică peste totă lumea.

Cred că din acestea fie cine va putea înțelege activitatea acestei Alianțe. Scopul este hotărît; mijlocele? Cine nu cunoșce mijlocele lor cari sînt: bani, bani, bani și presă?!

Din raportul dela casă se vede cumcă în decursul aceluia an s'au incasat numai ca taxă a membrilor suma de . . . fr. 162,060-20

Afară de acesta s'au incasat daruri

pentru diverse scopuri și alte venite încât suma venitelor acestui an face . . . fr. 250.764-60

De la fundațiunea baronului Hirsch de 1 milion pentru cultivarea tinerimei israelite în Turcia . . . fr. 35,541-20

Dela comitetul din Liegnitz suma de fr. 19.978—

Adeca suma tuturor venitelor pe anul 1879. face . . . 486,343— de franci (lei).

În decursul acestui an au intrat ca membri noi ordinari 2511, din 325 de orașă; membrii pe vielă cu tacsă de minim 100 fr., 115. Tot în decursul acestui an s'au format 49 de comitete nouă cercuale și locale. Singur numai din B.-Pesta au intrat în acest an de membri noi ordinari 310, iar din Nürnberg 216. Din România au intrat de membrii pe vielă numai 2, Hal-fon Iosif S. cu 1720 fr. și Loebel I. cu 3000 fr. ambii din București.

Aceste puține date matematice sînt de ajuns pentru a ne putea face o iconă clară despre starea acelei societăți. N'avem dară se ne mirăm mult decă o societate, ce pôte incassă și dispune de o sumă atît de considerabilă de 486 de mii franci în un singur an și decă străbate cu influența sa peste tot locul, până și la congresul dela Berlin.

Remănînd tot la acest raport mai amintim cumcă amintita Alianță rîdică mari plîngeri asupra României și respective asupra camerelor și a guvernului pentru că nu au realizat art. XLIV al Congresului din Berlin după pofta lor ovreiescă. All. nu a pofit nici mai mult nici mai puțin decăt lăsarea de tot afară a art. VII din constituțiunea României. Însă oameni din guvernul și camerele României au fost oameni naibei, se vede cumcă nu au voit se știe de dorințele jidanielor. Art. VII ce e drept l'au șters din constituția lor pentru că au voit se se arate ascultători față de hotărîrile congresului din Berlin, însă în locul aceluia art. VII au pus alt art. VII din 5 paragrafi prin care se determineză și precisază naturalizarea strănilor între cari, se înțelege de sine, în prima linie sînt ovreii.

Allianța scuipă foc asupra acestei substituiri în constituție, ea se vede a fi dorit și i-ar fi mai plăcut, ca camerele române se fi declarat acesta țară de țară jidovescă.

Între altele ne povestește acest raport despre pașii Alianței ce s'au făcut pentru a face presiune asupra României prin toate puterile europene. Face amintire de publicațiunile apărute anume în acest scop: H. Prof. Bluntschli: „Der rumänische Staat und die gesetzliche Lage der Juden in Rumänien“ (Berlin 1879) eșită și în traducere francesă M. Ant. Canini „La vérité sur la question israelite en Roumanie“, Paris 1879, precum și în limba italiană. Amintește mai departe de întervenirea societăților: Anglo-Jewish-Association și Alianța din Viena, la guvernele lor din Londra și Viena. Amintește de refuzul guvernului nemțesc de a purta sudiții sei decorății românești, și în urmă de interpelările făcute în această cauză în camerele din Italia, Germania și Ungaria.

În urma urmelor după ce constată cumcă toate aceste încercări de presiunare au ramas fără de rezultatul dorit și camerele României n'au dat ascultare la dorințele lor, ci au mers după cum le-au comandat interesele țerei și al poporului, se mîngăie cu acea speranță cumcă poporul românesc, carele în masă este bun și tolerant va veni odată la convingerea cumcă s'a făcut mare neareptate ovreilor și atunci le va încuviința toate drepturile ca cetățeni români.

(Va urmă.)

Dr. A. P. Alexi.

Adunarea din Sighetul-Marmației a Societății pentru fondul de teatru român.

Puține adunări românești se vor fi ținut pân'acuma, cari s'au avut importanță mai mare și s'au făcut impresiune mai adâncă, decât adunarea din anul acesta a Societății pentru fondul de teatru român, ținută la 7 și 8 august în Sighetul-Marmației.

Numai cei ce cunosc condițiunile în cari trăiesc românii d'aici, sau cel puțin au călătorit cât de puțin în aceste părți: pot să aprețuiescă însemnătatea acestei adunări.

Cu atât mai mare trebuie dară să ne fie bucuria, putând constata din capul locului, că adunarea aceasta a avut un succes cât se poate de complet în actualele împrejurări.

Un public numeros s'a adunat, mai ales de prin Maramureș, precum din Sătmăr, Ugocia și părțile învecinate, ca să asiste la această sărbătoare națională.

Adunarea, presădă de vice-președintele Societății dl V. Babeș, a ascultat cu plăcere raportul (Vezi-l mai la vale. Red.) că fondul Societății s'a urcat aproape la 30 de mii florini. Vicariul român M. Kökényesdy a salutat adunarea în numele românilor din Maramureș. La finea ședinței prime Iosif Vulcan ceti un fragment din o dramă a sa.

După ședință se ținut un banchet splendid, la care luară parte mai toți oșpeții, împreună cu căpeteniile autorităților locale civile și bisericești, afară de comitele suprem, carele se escusă.

Firește, se pronunțară multe toast. Vicariul Kökényesdy pentru regele și casa domnitoare, protopopul Lazar pentru presidiul comitetului, Babeș pentru zelul național, Iosif Vulcan pentru oșpeți, Krisfalussy pentru frățietate; mai rostiră toast dnii Petru Mihali, Ștefan Bîlțiu, Jodi, Gabr. Mihali etc.

Musica cântă melodii naționale, și publicul se despărți vesel.

Séra la 8 ore se ținut un concert, după următoarea programă: Cântecul Gintei Latine, cântat de corul vocal; Fantasia magiară, de E. Székely, executată pe pian de dșora Maria de Adda; Marș militar, de F. Schubert, executat pe pian cu patru mâini de dșora Alesandrina br. de Popp și de Aurel br. de Popp; O lacrimă, de N. Cornea, cântată de Vasilie Ivașcu, acompaniat de dșora Dorotea Mihalca; Declamațiunea; Tătarul, de V. Alecsandri, cântat de corul vocal.

Mai mare efect a făcut marșul militar, încât trebui repetit. Dșora Alesandrina br. de Popp, în costum național, a fost o aparință foarte plăcută, și aplaudată cu frenesie, a fost acoperită de un torent de buchete.

Apoi începă balul, care se deschise cu „Ardelena” dantată cu multă însuflețire. Se jocă și „Romana” de vr'o 70 de părechi și de două ori.

Din cununa damelor mi s'a împărtășit următoarele nume: dómnele Paulina Mihali, Aloisia Minali, Aurelia Jurca, Elisabeta Mihalca, Lucreția Pavel, vęd. Váradyn. Mihali, Iulia Marchis, Elena Bîlțiu, Terentia Dessean, vęd. Pop n. Rednic, Bușita, Negrea n. Rednic, Ivașcu, Pop n. Chindriș, Kökényesdy etc. dșorele: br. Elena Popp, br. Alesandrina Popp, Maria Mihali, Iuliana Váradyn, Dorothea Mihalca, Silvia, Veturia și Aurelia Des-

sean, Valeria Marchis, Elena Bîlțiu, Iustina Pop, Ana Huban, dșorele Salca, Elena Breban, Sofia Mihali, Irina Crișan, Elena Rednic, Etela Ciobaly, Maria Kökényesdy, Rosa Serbac, Maria Ciplea, Maria Dan, Kovács, Maria Ilniczky, dșorele Hollósy, Irina Batin, Emilia Rednic și altele multe.

Balul, la care luară parte și câteva familii ungurești, între alții și comitele suprem, dură până dimineața la 7 ore.

La 9 ore din ȳ se și făcă, conform programei o excursiune la salinele dela Slatina.

La vr'o 60 de persoane, dame și bărbați, luară parte la această interesantă excursiune. Societatea fu primită cu afabilitate de dl director De Adam, care se coborî cu societatea jos în ocna. Acolo societatea fu întâmpinată de musica baieșilor, care întonă „Ardelena”.

Imposanta priveliște se potenția mult prin iluminarea electrică, ce se întrebuintează de câțva timp în acel stabiliment.

Societatea petrecu aproape la două ore în saline, apoi se rentorse spre a asistă la ședința a doua.

Despre ședința a doua veți afla împărtășiri în procesele verbale, cari se vor publică în nr. viitor. Aici anticipăm numai, că comitetul a trecut prin mare schimbare. Dl Alesandru Mocioni fu ales președinte onorar pe vecie, președinte se alege dl Iosif Hosszu, vice-președinte Iosif Vulcan, secretar dr. At. Marie-nescu, cassar George Szerb, membrii V. Babeș, Vas. Jurca și Damian Dragonescu.

Viitorea adunare generală se va țină la Lipova în 6 și 7 august 1883.

După încheierea adunării familia Mihali intrunî la mēsa-i ospitală cea mai mare parte a oșpeților presinți.

Și cu această se încheiară solemnitățile acestei adunări.

Societatea pentru fond de teatru român.

Raportul comitetului

la adunarea generală din M. Sighet la 7 august 1882.

Cu inimă plină de bucurie ve salutăm în această parte a patriei, frumoasă și bogată de amintiri mărețe, onorabili membrii ai Societății noastre!

Bucuria noastră ne vine din două isvóre. Primul este, că ve vedem întruniți într'un număr atât de mare sub flamura această a culturai; al doile, că ve putem raportă despre un progres îmbucurător, ce Societatea noastră a făcut în puținii ani dela înființarea sa.

Cei ce lucră pentru cultură, probăză că țin cont de condițiunile de viață a unei națiuni. Cei ce pot să producă un rezultat mulțămitor, se pot felicita.

Societatea noastră, care crează un fond, din care se potă înființa un teatru național român, are asemenea o naltă problemă culturală.

Căci, ce este scopul teatrului? D'a fi un organ de frunte pentru poleirea gustului frumos, pentru răspândirea moravurilor bune și pentru cultura limbei.

Teatrul este o oglindă, în care se reflectă secolii trecuți și în care ne vedem noi enșii-ne, cu toate enșuirile bune și rele; o școlă în care prin exemplele presintate învățăm a iubi virtutea și a despréui păcatul; un tribunal necorupt și drept, care pronunție fără cruțare verdictul seu.

După biserică și școlă, teatrul este cea mai importantă instituțiune culturală în o țară.

Bărbații de frunte a tuturor națiunilor au recunoscut acesta de mult. Au și dat tot sucursul, pentru ca să se înființeze teatre în țările lor. Tote guvernele spriginesc acesta idee. Nici nu mai este națiune, cât de puțin aventată pe calea civilizațiunii, care să n'aibă cel puțin un început de teatru.

Importanța și necesitatea teatrului național s'a recunoscut și s'a simțit și de către Români. Dorința de a-l avea, firește, s'a tradus întâiu în realitate acolo unde ei puteau dispune de mijlocele necesarii. La Iași se născu teatrul român în anii trei-deci ai secolului nostru, și primii lui conducători au fost: poetul Ale-sandru și artistul Millo. Amândoi și astăzi columnele teatrului național român. Mai în același timp se făcură mișcări de asta natură și la București, unde Aristia și Heliade Radulescu se puseră în frunte.

Aici la noi iubirea teatrului național și dorința d'a vedea unul, numai prin asistarea la unele represintațiuni de diletanți s'a putut manifesta. La sfârșitul anilor șese-deci și la începutul deceniului trecut, trei trupe: a dnei Fanny Tardini și ale dlor Pascaly și Millo, veniră și pe la noi a ne delecta cu câteva represintațiuni. În timpul mai nou se pare a se forma și la noi o trupă stabilă.

Importanța cauzei și efectul produs de aceste trupe au deșteptat în publicul nostru și mai mult dorința s'avem și noi românii din acesta țară un teatru național. Dorința aceasta s'a manifestat prin doi articoli ai lui Iosif Vulcan, publicați în „Familia”, la anul 1869 în nr. 29 și 30, sub titlul: „Să fondăm teatru Național!”

Spre a conduce acesta întreprindere și spre a se asigura mai bine succesul ei, în acei articoli s'a propus: „Să compunem undeva un comitet din bărbați de încredere, carele să fie însărcinat a primi ofertele din toate părțile”.

Proba, că acesta dorință a fost răspândită, este, că apelul n'a resunat în pustii. Abia s'a publicat, au și urmat îndată în aceeași foie, ca echo, mai mulți articoli și alte împărtășiri de consimțire din diversele părți locuite de români.

Inteligența română din unele locuri nici nu așteptă înființarea unui comitet pentru administrarea fondului teatral, ci și începă a contribui pentru acest scop, arangând baluri, concerte și represintațiuni teatrale.

Aceste manifestațiuni ale opiniei publice îndemnară pe deputații români, cari se aflau atunci la dieta din Budapesta, ca — fără considerațiune la partid — să se întrunescă și ca represintanți naționali să ia inițiativa unui început pentru realizarea dorinței naționale.

Se ținură trei conferințe, toate la dl George Mocioni. Una, prealabilă, către finea lui decembrie 1869; două la 17 și 18 februarie 1870, la cari fu invitat și autorul articolelor numiți.

Resultatul acestor conferințe fu un apel către inteligența română din Budapesta. În acest apel, cu datul de 19 faur 1870, constatându-se, că „necesitatea înființării unui teatru național pentru românii de dincoace de Carpați se simte de întreaga națiune română”, se invită numita inteligență să ia inițiativa pentru realizarea ideii și spre acest scop să se întrunescă la 28 faur. Apelul fu semnat de următorii domni: Antoniu Mocioni, George Mocioni, Alesandru Mocioni, Eugeniu Mocioni, Ion Eugeniu Cuc, Sigismund Popoviciu, Iosif Pop, dr. Aureliu Maniu, Vichentie Bogdan, Sigismund Borlea, Iosif Hodoș, Ladislau Butean, Basiliu Jurca, Lazar Ionescu, Petru Mihali, Demetriu Ionescu, E. B. Stanescu, V. Babeș și Iosif Vulcan.

Încă înainte d'a se întruni acesta conferință, de-

putații români puseră în discuțiune cestiunea înființării teatrului național român și în parlamentul Ungariei. La desbaterea budgetului ministeriului de interne pentru anul 1870, și anume la pozițiunea unde ministeriul ceru o subvențiune de 59,000 fl. pentru teatrul național unguresc din Budapesta, deputatul Hodoș propuse să se voteze un ajutor de 200,000 fl. și pentru înființarea unui teatru național românesc. Deputații Babeș, Borlea, Cuc, Alesandru Mocioni și Stănescu spriginiră acesta propunere. Alții nu.

La conferința convocată pe 27 faur se adună un public numeros. Președinte fu aclamat dl Gavril Mihali, jude la tribunalul suprem, ier secretar Iosif Vulcan. Făcându-se istoricul cestiunii, conferința recunoscu unanim necesitatea, decise a lua inițiativa pentru realizare și alese o comisiune de 5 membri, care să facă un program în privința asta. Membrii ai comisiunii se aclamară dnii: V. Babeș, Iosif Hodoș, Petru Mihali, Alesandru Mocioni și Iosif Vulcan.

Comisiunea acesta terminându-și lucrarea, o prezintă în a doua conferință, ținută la 28 martie. Punctul principal al programei fu: Să se formeze o Societate pentru crearea unui fond spre a înființa un teatru național român. Spre acest scop se propuse și conferința primi să se esmită o comisiune de 5 membrii, care să elaboreze un proiect de statute, să-l publice în diarele române și la trei luni după publicare să convoce o adunare constituitoare la Deva. Dar și pân' atunci, comisiunea constituindu-se în comitet, avea să emită un apel către publicul românesc, esplicând mai pe larg intențiunea acestei întreprinderi, să primescă ofertele și să le administreze. Ca membrii ai comitetului se aclamară numiți 5 membrii ai comisiunii.

Comitetul se constituî în 5 aprilie 1870, alegându-se președinte dr. Iosif Hodoș, secretar Iosif Vulcan, însărcinându-se acest din urmă interimal și cu agențele cassarului. Comitetul îndeplini primul act al îndatoririi sale, adresând la 7 aprilie 1870 un „Apel către publicul românesc” să îmbrățișeze cu căldură acesta idee. Apoi compuse un proiect de statute, îl publică la 6 julie aceluiaș an și pe trei luni după publicare convocă adunarea constituitoare la Deva pe zilele de 4 și 5 octombrie.

La acea adunare, ținută sub presidiul lui dr. Iosif Hodoș, comitetul făcu istoricul cestiunii, prezintă proiectul de statute și constată, că pentru scopul Societății s'au și făcut oferte în suma de 3070 fl. și 597 fl. 4 cr. în bani gata. Adunarea luă act cu bucurie de întreprinderea făcută, care mai fu salutată și prin 14 depeze de felicitare din diverse părți. Iosif Vulcan ceti discursul seu intitulat: „De ce voim s'avem un teatru național”. Apoi luă cuvântul președintele Hodoș și ceti: „Relațiunea sa despre teatru în țările române”. În ședința a doua statutele se votară și pe temeiul lor Societatea se constituî interimal. Comitetul se compuse astfel: președinte dr. Iosif Hodoș, vice-președinte dr. Alesandru Mocioni, cassar V. Babeș, secretar Iosif Vulcan, membrii Alesandru Roman, Petru Mihali și dr. Iosif Gall. Societatea fu invitată a-și ține viitoare adunare generală la: Abrud, Baia-de-Criș, Sătmar, Oradea-mare. Se primi Sătmarul.

Prima afacere a comitetului Societății fu d'a subșterne statutele la guvern spre întărire. Acesta, prin ministeriul de interne, le-a întărit cu unele modificări stilate la 10 maiu 1871 sub nr. 8491. Adunarea din Sătmar, care nu se pută ține decât în anul următor 1872, la 1 și 2 maiu, adoptă acele modificări și astfel Societatea se declară definitiv constituită.

Acăsta adunare a fost presidiată de dl Alesandru Roman, membru al comitetului. În ea s'a raportat, că fondul Societății în bani gata s'a urcat la 2909 fl. 62

cr. și că dl V. Babeș — împedecat de multe alte afaceri — neputând să primescă să îndeplinească funcțiunea de cassar, aceea s'a lăsat de cătră comitet interimar în sarcina secretariului, ceea ce aprobă și adunarea, prelungind însărcinarea până la viitoarea adunare generală. În această adunare Iosif Vulcan cete o lucrare a sa intitulată : „Schite din istoria teatrului“.

În acelaș an, la 11 și 12 novembre, se mai ținut o adunare generală, la Timișoara, sub presiul ad hoc al dlui dr. Paul Vasiciu. În acesta se constată, că fondul s'a urcat la 3584 fl. 44 cr. Iosif Vulcan ținut un discurs cu titlul : „Limba și scena“.

Adunarea viitoare se ținut la Caransebeș, în 27 și 28 aprilie 1873, sub presiul dlui vice-președinte dr. Alesandru Mocioni. Până la acesta fondul numără : 4607 fl. 33 cr., care scoțându-se din alte institute, se aședă la „Albina“ din Sibiu, cu condițiuni mai avantajoase. În această adunare dl dr. At. M. Marienescu cete o disertațiune a sa : „Despre datinele populare în literatura dramatică“, ier dl Ion Becinégă declamă poema sa alegorică : „Mirésa vèduvită“. Espirând mandatul de trei ani al comitetului, acesta se reconstituie astfel : Președintele Hodoș rugând adunarea a-l dispensa dela funcțiunea de președinte, se alege președinte : dr. Alesandru Mocioni, vice-președinte Petru Mihali, cassar Ioan cav. de Pușcariu, secretar Iosif Vulcan, membrii : Vinc. Babeș, Ales. Roman, dr. Iosif Hodoș.

Adunarea din 1874, la 26 și 27 septembrie, se ținut în Oravița sub presiul ad hoc al dlui dr. At. M. Marienescu. În calitate de cassar substituit funcționează încă tot secretarul, carele raportă, că fondul se urcă la suma de 5770 fl. 1 cr. Trei membri ținură disertațiuni. Dl Elia Traila : „Faceți teatru, Români!“ — dl Simeon Manguica : „Despre însemnătatea botaniceii la poporul român“, — și dl dr. At. M. Marienescu un capitlu cu titlul „Saturnalia“ din scrierea sa „Sărbătorile romane vechi din imperiul roman“.

La anul 1875, în adunarea generală din Reșița, la 4 și 5 octombrie, fiind președinte ad hoc dl Iuliu Petric, noul cassar dl Ioan cav. de Pușcariu raportă urcarea fondului la 6533 fl. 40 cr. În această adunare comitetul propuse și adunarea primi unele modificări în statutele Societății și anume, ca taxa de membru fundator să se reducă dela 500 fl. la 100 fl. în bani său în obligațiuni de stat cari garantează 5%, ca cei ce plătesc 50 fl. să se înscrie ca membrii ordinari pe viață, ier taxa anuală să se scărască dela 6 fl. la 5 fl. și tot ensul să se considere ca membru numai pe timpul pentru care s'a plătit cotisațiunea anuală. Prin aceste modificări de o parte s'a ușorat posibilitatea d'a se pute face cineva membru; de alta, s'a evitat eventualele procese pe cari Societatea trebuia să le aibă cu acei membri, cari nu s'ar fi respons taxa anuală pe trei ani, conform deobligamentului de pân'atunci din statute. Se cete trei disertațiuni : Iosif Vulcan : „Despre literatura noastră dramatică“, — dl Ioan Marcu : „Despre necesitatea și datorită d'a ne cultivă limba“, — și dl Ioan Becinégă : „Despre însemnătatea asociațiunilor noastre“.

Statutele modificate și întărite de ministeriul de interne cu unele adause din partea sa, la 3 iuliu 1876 sub nr. 29,243, se presintară în adunarea generală de la Lugoș, ținută la 15 și 16 octombrie 1876 și presiută de dl președinte dr. Alesandru Mocioni. Până la aceea adunare fondul se urcă la 8881 fl. 24 cr. Se decide, că în § 4 al statutelor să se intercaleze, că membrii fondatori pot fi și aceia, cari dau hârtii de valoare ce produc 5% anuale. Iosif Vulcan cete lucrarea sa : „Pregătiri la înființarea teatrului național“. Espirând trei ani, comitetul se reconstituie astfel : președinte dr. Alesandru Mocioni, vice-președinte Iosif Hosszu, cassar

Ioan cav. de Pușcariu, secretar Iosif Vulcan, membrii V. Babeș, Petru Mihali, Ales. Roman.

La adunarea generală următoare, în Abrud, la 15 și 16 iulie 1877, presiută ad hoc cavalier Simeon Balinth. Se presintară ierăș statutele aprobate de nou prin ministeriul de interne la 13 febr. 1877 sub nr. 6787. Fondul eră de 11,598 fl. 42 cr. Iosif Vulcan cete o lucrare a sa : „Teatru ambulant“.

La Alba-Iulia, în viitoarea adunare gen., la 17 și 18 nov. 1878, funcționând ca președinte ad hoc dl Ioan Pipoș, fondul numără 13,622 fl. 14 cr.

Adunarea din Blaș la 20 și 21 septembrie 1879, fu presiută de dl membru al comitetului V. Babeș. Fondul eră : 14,791 fl. 46 cr. Iosif Vulcan cete o schită : „Despre umorul popular român“. Cassariul, dl Ioan cav. de Pușcariu cerend să fie dispensat de ducerea agendelor cassariale, comitetul se compuse astfel : președinte dr. Alesandru Mocioni, vice-președinte V. Babeș, cassar George Szerb, secretar Iosif Vulcan, membrii Iosif Hosszu, Ioan cav. de Pușcariu și Petru Mihali.

Urmă adunarea generală din Sibiu, la 17 și 18 octombrie, presiută de vice-președintele dl V. Babeș. Fondul numără : 16,491 fl. 18 cr.

De aici până la adunarea din Baia-mare, la 7 și 8 august 1881, presiută de dl vice-președinte V. Babeș, fondul crescut gigantic. Aici adica se raportă deja despre 25,821 fl. 36 cr. Cu acesta ocașiune Iosif Vulcan cete studiul seu : „Despre satira populară română“.

Și astfel am ajuns până la adunarea presinte.

Scopul acestor schități a fost d'a îndeplini hotărîrea adunării din Sibiu, care invită comitetul să presinte la una din viitoarele adunări generale Analele Societății noastre. Am fost de părerea, că vom satisface acea decisiune, de cumva în formă de raport vom presintă la această adunare istoricul Societății, însemnând numai actele de frunte.

S-acum urmază să raportăm despre activitatea comitetului dela cea din urmă adunare generală și până astăzi.

În puține cuvinte se resune acesta activitate : Am administrat fondul Societății. Acesta în anul trecut a crescut cu 1893 fl. 17 cr. Întregul nostru fond astăzi numără 27,714 fl. 53 cr.

Acesta, după raportul cassarului. Observăm însă, că în acesta nu s'au putut introduce interesele pe un an după capitalul depus la „Albina“, căci prin un incidinte postal, arătarea institutului numit a sosit după încheierea socotelor. Conform acelei arătări (vezi /.) interesele memorate și deja capitalisate fac 842 fl. 11 cr. Asemene cupónele curente după acțiile dela „Albina“ și „Transilvania“ n'a intrat în acest raport, pentru a nu se confundă cu cele de an, cari estimp a intrat. Aceste represintă suma de 800 fl. Prin urmare capitalul întreg și real al Societății noastre este adi 29,356 fl. 64 cr. Mai avem subscrieri obligative dela adunarea de an în suma de 300 fl., pe cari comitetul nu le-a introdus în capital, nefiind făcute după forma recerută. Prin urmare capitalul nostru este aproape de 30 mii fl.

Ietă, onorabilă adunare generală, rezultatul activității acestei Societăți dela înființarea sa și pân'acuma, în timp de 12 ani! Sântem încă departe de final, dar am trecut deja hotarele speranței creat la început. Fondul nostru crește încă mai iute, decât cum am fi putut crede. combatem mari greutăți, mai avem încă să lupte grele : dar succesul ne și îmbărbătează. Grație zelului unor fii buni ai națiunii grație ilustrei familiei Mocioniane, care singi

tribuit apröpe a treia parte a capitalului nostru : viitorul întreprinderii noastre este asigurat !

Cu acesta dulce convingere, comitetul are onörea a depune în mâinile Dv. onorificul seu mandat, care inspirä tocmăi la acesta adunare !

Iosif Vulcan
secretar.

V. Babeş
vice-preşedinte.

E c h o.

Doi tineri se judecau mergënd pe drum, se dă păgubaşului paralele îndărpt ori ba, de i-ar bate norocul se găsescä un milion de fl.

— I-aş mai dä pe cea lume, — dîse unul, — de aş şci că i-a pierdut Rothschild; decă i-ar fi pierdut un biet şiler sârac însä, i-aş duce omeneşce acasă.

*

Un fecior de ţeran ce şciä câteva buchi dela dascälul din sat, întorcänd ca Zugführer din cätänie, merse la joc în sat, îmbrăcat în haine nemţeşci.

— Măi Pantilie ! — îl agrăi un fecior din sat, — cine te a pus se aduci haine d'elea din cätänie, când se vor strică cu ce se le peteţeşci ? caută se cernescă măta pânză !

*

— Măi ţigane, ţie ţi-va fi föme.

— Ba nu mi e sete cocöne !

*

— Ruşine se-ţi fie om de nimic, se vi acasă beat în puterea nopţii, după ce ai bătut töte crişmele. Oh, ce bătaia lui Ddeu pe mine, se fi secat capul dela mine când te-am luat de bărbat. Uite, şi nici că-ţi pasä ! Nu-ţi vine se intri în päment ? — dîse o femeie c'o gură ca o brişcă cătră bărbatul ei ce venise ca leuca dela crismă.

— Adă dar chieia pivniţei ! — răspuse el vöind se-o asculte.

*

— Măi ţigane, şci tu fluera a pagubă ?

— Ba Rumänică !

— S'a innecat tatăl teu măi !

— (Fluera ţiganul) Auleo şi pipa mea-i la el !

Î n s t u p i n ă.

— La ilustraţiunea de pe pag. 369. —

Chipul, ce comunicăm cetitorilor noştri în nrl de faşă, înfăţişeză o frumoşă idilă dela ţerä.

O ţerancă, fătă tinără şi frumoşă, întorcänd dela fën din grădină şi intrând în stupină se vedă nu cum-va a roit vre-un stup, o cuprind gânduri dulci în amarăciunea lor, gânduri tainice şi neînţelese ce o pörtaş pe aripi de dor în calea unui vis ce a avut, ori a unui ideal, ce tinereţele pe nesimţite rasădesc în inimi curate.

Uitătä şi cufundată în sufletesca contemplare a aceluia ideal stă dënsa în stupină ; de pe partea ei însä ar putë roi toţi stupii, căci ochii privesc dar nu ved, urechile n'aud, şi sufletul e pribäg.

P.

Literatura si arte.

Date privitoare la Istoria Romänilor culese de docsiu Hurmuzachi, publicate sub auspiciile Ministeriului cultelor şi instrucţiunii publice din România, în această însemnată colecţie a apărut acum vol. al II-lea, care cuprinde epoca fôrte interesantă de la 1649. Vol. mare în quart cu 708 pag. Bu-

cureşci 1882. Până acuma au mai apărut încă trei volume şi anume al V, VI, VII.

„**Lira Sionului**“, colecţie de versuri ocazionale pe la sërători ; „Colindele lui Trăian“, poesii cuprindënd întemplerile Romänilor dela 105—274 ; şi „Doinele ţiganului“, poesii glumete, vor apäre töte trei, în editura dlui A. Boca în Velker per Maros-Ludas, Mezö Záh. Autorul deschide abonament până la 1 septembrie cu preţul de 1 fl. pentru töte trei. Venitul jumătate e destinat pentru edificarea bisericeii din loc. Tot la dënsul se găseşte de vëndare „Lacrămi funebrali“ şi „Panorama lunei trecătöre“ (iertăciuni), preţul 80 cr.

„**Elemente de poetică romänă**“. În usul tinerimei gimnasiale şi preparandiale, compusă de Ioan Lazariciu profesor. Sibiu 1882. În editura librăriei W. Krafft. Ietä o carte de şcolă, a cărei lipsă a simţit-o şcolele noastre, şi fără de care gustul tinerimei noastre se înstrăinează dela frumosul înţeles pe romäneşce.

La Livorno, în Italia, între alte publicaţiuni literare va apäre în editura Francisc Vigo şi „Poesii romäne traduse în limba italiană“ adnotate de Sigismund Friedmann şi Ettore Taci, o antologie, care cuprinde atât poesii alese din cei mai buni autori, cât şi balade populare luate din colecţiile tipărite până acuma. Primim cu vie plăcere dovëda de interes ce arată fraţii noştri Italiani pentru literatura noastră, şi avem încredere că nu peste mult, şi operele romäneşci vor trece hotaräle patriei la alte popöră culte cum au trecut a Ruşilor, Polonilor şi a Ungurilor de exemplu, căci numai aşä va putë prosperä şi sörtea literaţilor romäni, după ce opere de valöre noi romänii nu le şcim preţui şi incuragiä, iër literaţii noştri i nevoim se şi caute scäparea în alte meserii.

Poesii romäneşci traduse în nemţeşce. „Das Magazin für die Litteratur des In- und Auslandes“ din Leipzig în nri ei dela 29 iulie a. c., aduce traducerea alor cinci poesii populare din colecţiunea dlui Alecsandri de E. v. Bothmer ; asemenea o poesie de dl Alecsandri şi alta de Iacob Negruzzi traduse de L. V. Fischer, töte reproduse fôrte bine în limba germänă. Datorim mult acelor domni, cari fac cunoscută popörelor culte fru-

Diaristic

nal politic ebuomocuu, „**Mahmudiä**“, apare în Mahmudia, judeţul Ialömuş pe şeptemänă, apărând interese locale. — „**Plugarul**“ care va apără interesele nesocotite de töte ministerele ale plugarului. Le uräm vieţä îndelungată.

C e e n o u ?

Hymen. Dl inginer *Ioan Cornea* şi dragälaşa dşörä Petronela Misiciu, au serbat cununia dlor duminică în 6 august la Arad. Le dorim ani mulţi şi fericiţi.

Balul studenţilor academici din districtul Năsăudului se va arangä ca în toţiani la 18 august în Năsăud, otelul „**Rahova**“. Venitul curat e destinat întru ajutorarea studenţilor academici din acel district, lipsiţi de mijlöce.

Regimentul românesc nr. 31 numit Mecklenburg-Strelitz, din Sibiu, a primit ordinul se stë gata de plecare. După cum se crede el va merge la Viena, unde va rămäne în garnisonă. Gazetele din Sibiu îşi exprimă părerea de rău, e îmbucurător însä, că regimintele romäneşci sânt astfel destinate. Adevërat că e o plăcere a vedë câte-o companie de romäni ca braşii trecând cu musica militară pe stradele Vienei de sentinelä la palatul imperial, ori un regiment întreg la o defilare pe „Schmelz“, un câmp larg lângă Viena.

Şciire tristă dela fraţii din Romänia. Cetim cu multă părere de rău următorul anont în „**Rămni-**

cul" : „Sunt vre-o dece zile „Râmnicul“ a anunțat : Aflăm că în curând va apăre în Râmnicu-Sărat, gazeta „Cădelnița“ cu redacția la prefectură. Scopul ei va fi cădelnițarea faptelor marelui om ghe-ghincolo. Aspirațiunile ei vor fi adormirea întru credința binelui și onestului a tot ce nu e Român din Ardeal. Și idealul ei : ocuparea tuturor funcțiunilor publice cu frați întru gheșeft patriotic de dincolo. Ier drept devisă va ave : minciuna, hoția și ignoranța“. Această gazetă, a apărut, însă fiind că nu a voit să ne lase onorea de a fi anunțatorii ei, și-a schimbat numele. Ea se intitulă „Curierul Râmnicului“. Scopul însă, aspirațiunile, idealul și devisă, rămân neschimbate“. (Destul de trist! Red.)

Squaruri la Academie. „Gaz. de Roumanie“ spune, că ministerul cultelor și instrucțiunii publice în România, a hotărât se deschidă squaruri (grădini) în cele două părți laterale ale palatului Universității. Într'unul din aceste squaruri se va ridica bustul de marmură al prințului Mateiu Basarab, și în celalalt bustul prințului Vasile Lupu. Dl sculptor Stork este însărcinat cu executarea acestor două busturi. În fundul squarurilor, sub un acoperiș, vor fi espuse diferitele petri cu inscripțiuni precum și toate basreliefurile vechi, găsite în teră și cari se află acuma într'una din sălile muzeului.

Limba română în Rusia. Un diar rusesc publică șcirea că consiliul județan din Cherson a cerut ministeriului instrucțiunii publice din Petersburg permisiunea, ca în școlele din satele românești să se predea în limba română, de ore-ce poporațiunea neștiind limba rusă, instrucțiunea e imposibilă. Ministrul a aprobat cererea. E mai bine în Rusia ca la noi.

Charta școlelor. „Gaz. de Roumanie“ spune, că ministerul instrucțiunii publice va publica în curând o chartă a României, în care se va arăta prin diferite culori numărul școlelor primare și secundare din fiecare district.

Capela română din Paris a fost autorizată să primescă suma de 40,000 lei ce i-a fost oferită de municipalitatea locală ca titlu de despăgubire fiind pusă pe lista clădirilor cari se dărimă pentru utilitate publică.

Marța trecută s'a făcut, la Paris, împărțirea premiilor în facultatea de drept. Printre numele celor premiați găim acelea ale dlor Ionescu și Romniceanu, care au avut o mențiune onorabilă pentru tesele de doctorat.

Mijloc d'a pastră mirosul de trandafiri. Ia un vas de sticlă, care se se potă bine închide c'un capac. Pune pe fund un strat de sare uscată și pisată, apoi un strat de foi de trandafiri din cei mai mirositori, apoi ier un rând de sare și altul de foi până se umple borcanul, astupă vasul cât se pôte de bine și pune-l la un loc uscat și nu pré cald. Când soseșce ierna, e destul a se destupă borcanul într'o casă ca se fie îndată plină de deliciosul miros de trandafir.

Au murit : Leona Rusu, soția dlui Andreiu Rusu oficiant la telegraf în Seghedin la 21 iulie în etate de 23 de ani. — **Ioan Neagu,** învățător în St. Petru, a murit morțe nenaturală în urma unui rămășag cu Dumitru Pop din Almașul deșert la Cristurul sêcuiesc, unde mai mulți învățători sunt adunați la cursul de veră de limba magiară. Cercetarea decurge.

Cronica lunei.

Flammarion, cunoscutul astronom frances, a cărui opere mai mult sunt productul unei închipuiri vii,

de cât ale unei reci-cercetări, în nrl din urmă a jurnalului seu astronomic a suprins lumea c'o descoperire peste măsură surprinzătoare. Se înțelege, fiind descoperirile la depărtări nemăsurabile, avem trebuință de o mare dosă de credulitate. După isvorul amintit, pe suprafața stelei Marte se gădesc canale drepte în lungime de câte 1000—1500 kilometri, cari împreună mările de pe acesta stea. Aceste canale uriașe, pe lângă cari cel dela Suez nu e de cât o jucărie, le-ar fi descoperit institutul de observație din Milano, și revista lui Flammarion „Revue astronomique mensuelle“ aduce și mapa aceloră. Un engles flegmatic Mr. Procter a fost deja în stare a descoperi, că aceste canale sunt munca mărilor omenesci.

O căsătorie. Dra de Rothschild, sora ducesei de Grammot, ia în căsătorie pe principele de Wagram. Zestrea ei este de un milion și jumătate. Căsătorindu-se, dra de Rothschild, se lapedă de religiunea mosaică.

Deslegarea ghicitei de semne din nr. 27 :

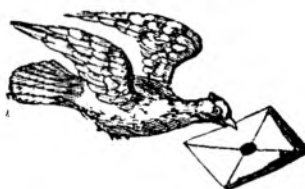
Dacă stau în cugetare
Că-n acesta lume mare,
Ce e mai fărmeccător ?
Eu mi-aduc aminte 'ndată
De gurița ta 'nfocată
Ânger dulce 'ncântător.

Și se cuget cumcă ore
Pe pământ și pe sub sôre,
Ce am eu mai scump odor ?
De-aș trăi un secul mare,
Tot la tine-aș cugetare,
Ânger dulce 'ncântător.

Ioșif Vulcan.

Bine au deslegat-o dômnele și domnișorele : Emilia Onciu n. Ciavoschi, Iconia Borca, Elena Zacharia n. Daminescu, Silvia Tamașdan, Eufemia Duma, Emilia Pop, Carolina Covaciu n. Muntean, și dl B. O. Popescu. Premiul s'a câștigat de dșora Emilia Pop.

Poșta Redacțiunii.

Dlui I. T. M. în Világos. Ce-i cu Mitrea ? vine ?

Dlui E. P. în Viena. Așteptăm. Salutare.

Un suflet nacăgît... Cùm păcate nu a fi năcăgît, decă-l chinuești cu astfel de rime trase de pěr ?

Se se publice cu tot pretul și

Ve... Cu tot prețul, nu se pôte !

Poeti nationali n'avem. Dia încă ești de prisos !

Versurile : La Rosa, Tu de-atunci, Moment de distracțiune, Amicilor, O sêră, Idealul, nu se admit.

La mai multi abonanti. Nrii reclamați s'au espedat.

Călindarul săptămânei.

Diua sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor și sêrbătorile.	Sôrele resare	Sôrele apune
Duminecă	1	13	Scot. c. † și 7 Muc.	4 44	7 25
Luni	2	14	Aducerea môt. S. St.	4 45	7 23
Mărți	3	15	Cuv. Păr. Isachie.	4 46	7 21
Mercuri	4	16	S. S. 7 Coc. d. Efes.	4 48	7 19
Joi	5	17	M. Eusignie.	4 49	7 17
Vineri	6	18	(†) Schimb. la fatia.	4 51	7 15
Sâmbetă	7	19	M. Dometie.	4 52	7 13

Proprietar, redactor respundător și editor : IOSIF VULCAN.

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósy în Oradea-mare. Strada principală nr. 274.